

**UNIVERSITATEA DE ȘTIINȚE AGRONOMICE ȘI
MEDICINĂ VETERINARĂ BUCUREȘTI**

***FACULTATEA DE MANAGEMENT, INGINERIE ECONOMICĂ ÎN
AGRICULTURĂ ȘI DEZVOLTARE RURALĂ***

Jurist BERECHET FLORIAN

TEZĂ DE DOCTORAT

***“Strategii privind securitatea
alimentară a României”***

**Conducător științific:
Prof. univ. Dr. DRĂGHICI MANEA**

-2006-

CUPRINS

INTRODUCERE	16
Capitolul 1. CONCEPTE, METODOLOGII ȘI INDICATORI SPECIFICI ÎN EVALUAREA SECURITĂȚII ALIMENTARE	19
1.1. Dezvoltarea economică și implicațiile sectorului agroalimentar	19
1.2. Principalele caracteristici ale produselor agroalimentare în sfera spațială a consumului	28
1.3. Consumul și consumatorul. Relațiile dintre aceștia	32
1.4. Resursele ramurii agricultură, relația agricultură-mediu și implicațiile asupra securității alimentare	39
1.5. Metode de măsurare a sărăciei și a excluderii sociale.....	44
1.6. Cererea de produse agroalimentare și comensurarea competitivității acestora.....	50
1.7. Organizații internaționale, responsabile de alimentație și de inofensibilitatea produselor alimentare	52
1.8. Concluzii	57
Capitolul 2. ROLUL AGRICULTURII ÎN ASIGURAREA SECURITĂȚII ALIMENTARE	60
2.1. Producția agricolă.....	60
2.1.1. Structura exploatării terenurilor agricole	61
2.1.2. Structura producției agricole în agricultura României	68
2.2. Evoluția și migrația populației din România.....	76
2.2.1. Structuri socio-economice ale populației.....	76
2.2.2. Migrația internă și efectele fluxurilor migratorii	82
2.3. Consumul alimentar în România.....	94
2.3.1. Agregate la nivel național privind consumul și costul forței de muncă.....	94
2.3.2. Consumurile alimentare în România	98
2.3.3. Restricția bugetară și echilibrul consumatorului	103
2.4. Asigurarea securității alimentare.....	109
2.4.1. Asigurarea securității alimentare naționale	109
2.4.2. Securitatea alimentară la nivel mondial	125
2.5. Concluzii	138
Capitolul 3 . ANALIZA POLITICILOR AGRICOLE LA NIVEL MONDIAL DE ASIGURARE A SECURITĂȚII ALIMENTARE	142
3.1. Problema alimentară mondială.....	142
3.1.1. Accentuarea penuriei de produse agroalimentare și subalimentația - caracteristici principale ale problemei alimentare mondiale	142
3.1.2. Securitatea alimentară mondială.....	147
3.2. Producția alimentară mondială.....	154
3.2.1. Producția agroalimentară mondială și influențele asupra consumului	154
3.2.2. Necesitatea și rezervele agroalimentare la nivel mondial	156
3.2.3. Seceta, factor generator de sărăcie alimentară	158
3.2.4. Evoluții actuale și perspective privind producția și consumul agroalimentar la nivel mondial.....	161

3.3. Comerțul internațional și efectele asupra securității alimentare	163
3.3.1. Schimburile comerciale internaționale	163
3.3.2. Structura teritorială a exportului prin concentrarea și distribuția produselor agricole/agroalimentare.....	165
3.4. Concluzii	169

Capitolul 4. ANALIZA POLITICILOR AGRICOLE LA NIVEL NAȚIONAL DE ASIGURARE A SECURITĂȚII ALIMENTARE	173
4.1. Politicile agricole, consumurile intermediare și implicațiile asupra securității alimentare	173
4.1.1. Produsul intern brut și consumurile intermediare în agricultura României, ca bază a politicilor agricole.....	173
4.1.2. Politici privind formele de finanțare și susținere a agriculturii	176
4.1.3. Situația economică a gospodăriilor populației fundament al politicilor alimentare din România	181
4.1.4. Politicile salariale și implicațiile asupra securității alimentare	188
4.2. Dezvoltarea durabilă a producție vegetale, culturilor cerealiere, oleaginoase și tehnice.....	191
4.2.1. Politica de organizare funciară și consecințele asupra consumurilor agroalimentare ..	191
4.2.2. Impactul secetei asupra securității alimentare și politicile de reabilitare a sistemului de îmbunătățiri funciare.....	194
4.2.3. Perspectivele culturilor cerealiere, oleaginoase și tehnice și politicile de filieră.....	200
4.3. Dezvoltarea producției horticole și implicațiile asupra suficienței alimentare în România	208
4.3.1. Balanța și politicile de perspectivă pentru sectorul legume și fructe	208
4.3.2. Structuri comparative în cultura și rentabilitatea obținerii produselor horticole în România	212
4.3.3. Analiza restricțiilor și oportunităților de consum în perioada de preaderare, cu referire la politicile în cadrul piețelor horticole din România	214
4.3.4. Politici de îmbunătățire a competitivității și consumului în sectorul de legume și fructe.....	216
4.4. Creșterea calității, sporirea numerică a efectivelor de animale și impactul asupra structurii calitative a consumului alimentar din România	217
4.4.1. Evoluția efectivelor și producțiilor animaliere în România	217
4.4.2. Politici și structuri privind potențialul românesc de carne comparativ cu țările U.E.....	222
4.4.3. Obiective și politici privind dezvoltarea zootehniei în România	228
4.4.4. Analiza restricțiilor și oportunităților în obținerea producției animaliere. Implicațiile asupra consumului din România.....	230
4.5. Dezvoltarea activității de pescuit și piscicultură	234
4.5.1. Pescuitul și acvacultura, sursă alimentară în România	234
4.5.2. Consumul de pește în România	238
4.5.3. Politica structurală în domeniul pescuitului	239
4.5.4. Politicile de sprijin ale statului în sectorul pescăresc	242
4.5.5. Obiective și priorități urmărite în strategia de dezvoltare a sectorului pescăresc din România	244
4.6. Concluzii	248

Capitolul 5. STRATEGII PRIVIND SECURITATEA ALIMENTARĂ A ROMÂNIEI.....	252
5.1. Abordarea strategică a securității agroalimentare pe teritoriul României.....	252
5.1.1. <i>Orientări strategice ale politicilor agricole privind posibilități de asigurare a unui consum alimentar de subzistență în România.....</i>	<i>252</i>
5.1.2. <i>Abordarea strategică a securității alimentare în România .....</i>	<i>255</i>
5.2. Strategii de dezvoltare a securității alimentare în România, elaborate structural prin forme de sprijin.....	260
5.2.1. <i>Strategii de susținere a activităților economice în sectorul agroalimentar (agricultură).....</i>	<i>260</i>
5.2.2. <i>Strategii de susținere pentru integrarea produselor agricole în lanțul alimentar .....</i>	<i>261</i>
5.2.3. <i>Strategiile de cofinanțare prin programul SAPARD. ....</i>	<i>269</i>
5.4. Modele de evoluție (scenarii) de asigurare a securității alimentare din România (cererea și consumul în strategiile alimentare).....	273
5.4.1. <i>Modelul de creștere a salariului real și consumului alimentar .....</i>	<i>273</i>
5.4.2. <i>Scenarii de asigurare a securității alimentare.....</i>	<i>275</i>
5.4.3. <i>Integrarea României în UE și evaluarea domeniilor de acțiune ale impactului PAC asupra consumului alimentar .....</i>	<i>281</i>
5.5. Strategii instituționale și de îmbunătățire a cadrului structural privind securitatea și siguranța alimentară	283
5.5.1. <i>Intervența statului și implementarea politicii agricole comune.....</i>	<i>283</i>
5.5.2. <i>Relații și strategii ale agenților economici în cadrul filierei de asigurare a produselor agroalimentare .....</i>	<i>287</i>
5.5.3. <i>Organisme cu atribuții strategice în asigurarea siguranței alimentare .....</i>	<i>291</i>
5.6. Analiza SWOT privind delimitarea posibilităților de implementare a strategiilor de securitate alimentară (prin integrarea produselor agricole în lanțul alimentar)	301
5.7. Concluzii	304
Capitolul 6. CONCLUZII GENERALE	308
BIBLIOGRAFIE	325

Rezumat ,
al tezei de doctorat “STRATEGII PRIVIND SECURITATEA AGROALIMENTARĂ A ROMÂNIEI” elaborată de Dl. jurist Berechet Florian

Lucrarea are o importanță teoretică și practică deosebită prin abordarea unor probleme privind situația actuală a agriculturii, a căilor de dezvoltare și a modului în care agricultura participă la securitatea agroalimentară a țării și a modului în care aceasta contribuie la îndeplinirea sarcinilor ce decurg din aquis-ul comunitar în perspectiva aderării României la Uniunii Europene.

Lucrarea și-a propus următoarele trei obiective principale, și anume: stoparea crizei alimentare și a declinului consumului alimentar, relansarea sectorului agroalimentar în concordanță cu potențialitățile românești, asigurarea securității agroalimentare a populației în vederea integrării în structurile europene.

Teza de conține 328 de pagini repartizate în 6 capitole.

In capitolul 1, intitulat CONCEPTE, METODOLOGII ȘI INDICATORI SPECIFICI ÎN EVALUAREA SECURITĂȚII ALIMENTARE, este făcută analiza dezvoltării economice și a sectorului agroalimentar, a caracteristicilor produselor agroalimentare în sfera spațială a consumului, a metodelor de măsurare a sărăciei și a excluderii sociale, a organizațiilor internaționale responsabile de alimentație și de siguranța produselor alimentare.

Se remarcă observațiile referitoare la indicatorii ce caracterizează producția, consumul și securitatea agroalimentară și anume: dieta energetică medie pe cap de locuitor pe zone geografice, care prezintă amplitudini semnificative; consum alimentar, la nivel mondial, care pentru perioada 1969-1992 a fost în creștere dar cu ritmuri diferite pe zone geografice; resursele sferei agroalimentare, care din punct de vedere al securității alimentare, au fost analizate prin prisma unor coeficienți ce exprimă ansamblul și structura cumpărărilor efectuate la nivelul ramurilor agroalimentare.

În capitolul 2, intitulat ROLUL AGRICULTURII ÎN ASIGURAREA SECURITĂȚII ALIMENTARE, se prezintă o analiză detaliată a structurii producției agricole, a evoluției și migrației populației, a consumului alimentar și a gradului de asigurare a securității alimentare.

Sunt scoase în evidență elementele esențiale ale securității alimentare, respectiv disponibilul alimentar și posibilitatea de achiziționare a alimentelor și necesitatea dezvoltării producției agricole proprii în vederea asigurării securității agroalimentare, datorită posibilităților naturale pe care le avem. Se pune accent în mod deosebit pe eficiența economică a utilizării pământului care depinde de numeroși factori tehnici, economici, organizatorici, sociali. Ca factori determinanți ai eficienței se enumera sistemul de organizare a producției agricole, pe nivelul de concentrare al acesteia, pe utilizarea mijloacelor tehnice și a tehnologiilor performante (tractoare și mașini agricole, irigații, desecări, combaterea

eroziunii solului, etc.), pe folosirea materialului biologic de calitate superioară, pe structura modului de folosință și structura culturilor, pe calificarea personalului.

Se subliniază că, în perioada de tranziție din România, structura exploatațiilor agricole a suferit modificări semnificative, ca urmare a procesului de privatizare și de restituire a terenurilor. În prezent, în agricultura României, coexistă o mare diversitate a formelor de exploatații agricole: exploatația agricolă (gospodăria individuală) prioritar de autoconsum; de subzistență; de semisubzistență; exploatația familială prioritar comercială; exploatația nefamilială bazată pe muncă angajată în care exploatarea pământului și a altor bunuri agricole se face în regie proprie sau/și arendare, concesiune ș.a.; exploatația cooperatistă, bazată pe asocierea de persoane, a producătorilor; exploatația bazată pe proprietatea publică (forme destinate în principal învățământului și cercetării); exploatația agricolă a persoanelor juridice cu capital străin; exploatația mixtă – cu capital intern și extern. În agricultura României există 4484,9 mii unități agricole, cu o suprafață agricolă utilizată de 13930,7 mii ha, revenind în medie pe o unitate agricolă 3,11 ha. După clasa de mărime ponderea cea mai mare este înregistrată de numărul de exploatații până la 2,00 ha teren.

Dintre problemele cele mai grave cu care se confruntă agricultura României se menționează nivelul scăzut de concentrare a producției, fragmentarea exagerată și parcelarea suprafețelor de teren, dimensiunea redusă a exploatațiilor, ponderea mare a gospodăriilor individuale prioritar de autoconsum.

In capitolul 3, intitulat ANALIZA POLITICILOR AGRICOLE LA NIVEL MONDIAL DE ASIGURARE A SECURITĂȚII ALIMENTARE, se analizează principalele probleme alimentare mondiale (accenuarea penuriei de produse agroalimentare și securitatea alimentară mondială), producția alimentară mondială și influența ei asupra consumului, comerțul internațional și efecte asupra securității alimentare. Se prezintă principalele noțiuni care definesc politica economică, în general, asupra căreia majoritatea economiștilor consideră că aceasta reprezintă ansamblul acțiunilor intervențiilor guvernamentale (decizii, acțiuni, priorități etc), îndreptate spre influențarea cursului activității economice în vederea realizării intereselor sale politice și sociale. Instrumentele și efectele politicilor agricole și agroalimentare constituie o componență în cadrul sistemului politicilor agricole asupra securității agroalimentare care este efectuată prin metode adecvate. Sunt făcute referiri la efectele acestor metode, la nivelul de aplicare, al costurilor de implementare, al efectelor și al eficienței lor generale. Sunt prezentate și definite instrumentele de politică agricolă, ce pot fi structurate în plăți compensatorii, subvenții fixe pe unitate de produs, subvenții pe input sau credit avantajos, subvenționarea investiției, contingentele de producție, cotele obligatorii de produse alimentare valorificate la stat, programele de prime plătite pentru terenuri scoase de sub cultivare (self-aside), măsuri de reforme funciare, crearea sau menținerea unor firme de stat de comercializare și depozitare în poziție de monopol, care pot influența nivelul prețurilor interne de producție; cumpărări intervenționiste la prețuri dinainte cunoscute și constituirea stocurilor publice; subvenții la consumatori; taxe de accize pe unele produse prelucrate; subvenții acordate industriilor prelucrătoare; investiții publice pentru dezvoltarea

infrastructurii, învățământului și cercetării; tarife și contingente de import; subvenții și taxe de export; bariere nontarifare (reglementări sanitar-veterinare, prevederi privind etichetarea produselor, cerințe tehnologice speciale etc.).

In capitolul 4, ANALIZA POLITICILOR AGRICOLE LA NIVEL NAȚIONAL DE ASIGURARE A SECURITĂȚII ALIMENTARE, sunt analizate efectele politicilor agricole prin consumurile intermediare și implicațiile asupra securității alimentare și perspectivele culturilor cerealiere, oleaginoase și tehnice precum și politicile de filieră. Din analiza politicilor agricole la nivel național privind asigurarea securității alimentare se scoate în relief importanța consumurilor finale destinate satisfacerii directe a nevoilor umane în care se încadrează și produsele alimentare. Se remarcă în același timp că măsurile de politică agricolă care au avut în vedere întotdeauna ca scop asigurarea consumului intern dar și asigurarea securității alimentare naționale. Din structura consumului intermediar la produsele agricole/agroalimentare din România s-a putut constata că structura PIB și a consumurilor intermediare, indică necesitatea unor politici benefice pentru sectorul agroalimentar. Elaborarea și implementarea politicilor agroalimentare la nivel național au ținut permanent seama de aplicarea acestora în cadrul regiunilor de dezvoltare, de discrepanțele substanțiale ale intraregiunilor și ale județelor. Referitor la situația economică a gospodăriilor populației, se subliniază ca aceasta reprezintă o structură diferențiată în funcție de veniturile realizate, de existența lor în mediul urban și rural, de numărul persoanelor salariate din gospodărie astfel: un procent de gospodării între 8,1% și 11,4% își pot acoperi cheltuielile și pot realiza economii; cca 2/3 din gospodăriile din România se încadrează cu cheltuielile în cuantumul veniturilor obținute; între 18,3% și 39,5% apelează permanent la împrumuturi și gospodăriile din mediul rural care se încadrează, în general, în veniturile disponibile, și nu fac împrumuturi. Se recomandă că este necesară abordarea strategică a securității alimentare în România care trebuie să includă: evaluarea situației economice, sociale și a potențialul de dezvoltare și elaborarea unei strategii specifice fiecărei unități teritoriale.

In capitolul 5, intitulat STRATEGII PRIVIND SECURITATEA ALIMENTARĂ A ROMÂNIEI, sunt analizate strategiile naționale de securitate agroalimentară a țării noastre ca rezultat al faptului că strategia economică a asigurării securității alimentare a statelor din Uniunea Europeană, este bazată pe existența resurselor proprii ale fiecărui stat și pe adoptare a unor concepții specifice fiecărui nivel teritorial și respectiv asupra consumului alimentar, care trebuie să fie concomitent și reprezentat prin forme ale strategiilor comerciale și de finanțare.

Strategiile de susținere a activităților din sectorul agroalimentar sunt grupate în: strategii de susținere a sistemului; strategii privind fondul funciar; strategii de îmbunătățiri funciare și protecția mediului; strategii privind restructurarea, privatizarea și concesionarea; strategii de susținere a producătorilor agricoli; strategii sanitar-veterinare. Sunt analizate propunerile privind scenariile de dezvoltare și în același timp de asigurare a securității agroalimentare bazate pe creșterea consumului agroalimentar, respectiv prin creșterile salariale ale populației:

- pentru dezvoltarea ideală, salariul real încadrează o creștere succesivă care atinge un maximum în anul 2018, a cărei creștere este de +159%, iar în anul 2020 creșterea este de +92,7%;

- dezvoltarea moderată încadrează creșteri succesive +50% în anul 2010, la o creștere de +127% în anul 2020;

- forma pesimistă de creștere a salariului real semnifică un ritm al cărui spor este de numai +18% în anul 2010 și de +45,4% în anul 2020;

- luată în discuție situația de criză încadrează ritmurile cele mai scăzute ale salariului real. În anul 2010 această creștere era de numai +6,3%, iar în anul 2020 de +15,3%.

Pentru reușita strategiei ideale se considera necesar ca România să cunoască continuu poziția potențialului și a locului sectorului agroalimentar față de țările membre și astfel să găsească strategii de susținerea acestor sortimente alimentare pentru care putem avea avantaje comparative cu produse similare din UE.